

UTL 511

Bölüm 2

Dış Ticarete Korumacılık

ÜLKELERİN ULUSLARARASI TİCARETTE İZLEDİKLERİ POLİTİKALAR

- ❖ Serbest Ticaret Politikası
- ❖ Korumacı Ticaret Politikası

Serbest Ticaret Görüşü

Serbest ticaret savunusu, hükümetler ticaret politikası uygulayarak piyasa fiyatlarında bir sapma yaratmadığında, üreticilerin ve tüketicilerin kaynakları en etkin bir şekilde tahsis edeceği görüşüne dayanmaktadır.

Serbest ticaret, firmaların ve endüstrilerin **ölçek ekonomilerinden** yararlanmalarını sağlar. Korunan piyasalar, endüstrilerin yığılmasını engelleyerek, dışsal ölçek ekonomilerinin olumlu etkilerini sınırlandırır.

Serbest Ticaret Görüşü

Serbest ticaret, **rekabet ve yenilik fırsatları** gibi *dinamik faydaların* ortaya çıkmasını sağlar.

Serbest ticaret, kaynakların, **rant kollama** davranışı nedeniyle kaybını engeller.

Serbest ticaretin politik argümanı, serbest ticaretin en iyi uygulanabilir politika olduğudur. Serbest ticaretten sapan herhangi bir politika, hızla politik gruplar tarafından manipüle edilebilir ve bu da ulusal refahın azalmasına yol açar.

SERBEST TİCARET POLİTİKASININ OLUMLU ETKİLERİ

Serbest Ticaret;

- Uluslararası ticarete katılan her ülkenin belli ölçülerde kazanç elde etmesini sağlar,
- Dünya üretimini maksimuma ulaştırabilir,
- Dünya kaynaklarının etkin kullanımını sağlar,
- İç pazarda rekabeti teşvik eder.

KORUMACI TİCARET POLİTİKASI

- Serbest ticaret görüşü teoride ne kadar güçlü olursa olsun, uygulamada hiçbir sınırlandırmaya tabi olmayan uluslararası mal ve hizmet ticaretine çoğunlukla rastlanmaz.
- Bu nedenle hükümetler çeşitli(ekonomik,sosyal veya siyasal) amaçları gerçekleştirmek için uluslararası ticarete müdahalede bulunurlar.

KORUMACI TİCARET POLİTİKASININ AMAÇLARI

- ❖ Uluslararası ticarete konu olan faaliyetlerin engellenmesi veya sınırlandırılması
- ❖ Belirli ekonomik işlemlerin özendirilmesi

Serbest Ticaret Karşıtı Görüşler: Müdahaleciliğin Tarihine Kısa Bir Bakış

- Merkantilizm
- A. Smith: “Bir ülkenin gümrük vergilerini kaldırmasını, diğer ülkelerin de kaldırmasına” bağlar.
- J. S. Mill: “ekonomi politikası ilkelerine dayanarak koruyucu gümrük tarifelerinin savunulabileceği tek hal, geçici olarak o ülkenin koşullarına tamamıyla uyan yeni bir sanayinin yerleşmesi için konuldukları haldir.”
- A. Hamilton (1757-1804): İmalat Üzerine Rapor, 1790. Amerikan sanayinin, İngiliz sanayi karşısında korunması, sadece refah değil güvenlik açısından da önemlidir.
- H. Carey (1793-1879): tarım ve sanayide sürekli koruma.

- F. List (1789-1846) ve Alman Tarihçi Okulu: sanayide geçici koruma, «Bebek Endüstri Tezi».
- S. N. Patten: 20.yüzyıl başları, Himayeciliğin Ekonomik Esasları, serbest ticaret ve ücretlerin eşitlenmesi.
- Stolper - Samuelson: serbest dış ticaret yoluyla faktör fiyatlarının eşitlenmesi.
- J.M Keynes: gümrükler yoluyla ithal mallarına talebin daralması, yerli mallarının tüketimindeki artış çarpanının büyüklüğüne bağlı olarak milli gelir ve istihdamı artırır.

* Serbest ticaret karşıtı bir diğer argüman, serbest ticaretin yetersiz bir politika haline gelmesine neden olan iç piyasa başarısızlıklarıdır.

Piyasa başarısızlıklarının türleri

- İşgücünün ve sermayenin eksik istihdamı
- Dışsallıklar
- Çevresel maliyetler
- Eksik bilgi

İktisatçılar, özel üretimin topluma ilave katkısını göstermek için marjinal sosyal faydayı hesaplarlar. Piyasa başarısızlığı nedeniyle bir tarife uygulandığında iç üretim artıyorsa, toplumun faydasının da artması olasıdır.

Serbest ticaret karşısında iç piyasa başarısızlığı argümanı, ***ikinci en iyi teorisi*** adı verilen daha genel bir argümanın bir örneğidir.

İkinci En İyi, iktisat politikasının, birinci en iyiyi gerçekleştirmek mümkün değilse, ondan sonra gelen en iyiye yani ikinci en iyiye razı olunur, şeklinde özetlenebilecek kuralıdır.

Ekonomide Optimum Şartı

$$MRS_{XY} = \frac{MU_x}{MU_y} = \frac{\Delta Y}{\Delta X}$$

$$MRT_{XY} = \frac{MC_x}{MC_y} = \frac{\Delta Y}{\Delta X}$$

$$MRS_{XY} = MRT_{XY} = \frac{P_x}{P_y}$$

Optimumdan Sapmalar

- X malı tekel şartlarında üretilirse;

$$MRS_{XY} = MRT_{XY} < \frac{P_x}{P_y}$$

$$\frac{MC_x}{MC_y} < \frac{P_x}{P_y}$$

$$P_x > MC_x$$

$$P_y < MC_y$$

Nasıl müdahale edilmeli?

Gümrük Vergisi?

Sübvansiyon?

Dolaylı Vergi?

Optimumdan Uzaklaşılırsa Ne Yapılmalıdır?

İlke olarak, ekonomi Pareto Optimumundan uzaklaştığında;

- Uzaklaşma iç piyasa şartlarından kaynaklanmışsa iç müdahale araçlarıyla (vergi ve sübvansiyon gibi),
- Uzaklaşma dış piyasadan kaynaklanmışsa dış politika araçlarıyla (tarife ve kota gibi) müdahale edilmelidir.

Karşı Argüman

Serbest ticaret taraftarı iktisatçılar, iç piyasa başarısızlıklarının “birinci en iyi” politika ile düzeltilebileceğini ifade ederler: doğrudan sorunun kaynağına yönelik bir politika.

Eğer sorun yüksek işsizlik oranı ise emek maliyeti veya emek yoğun malların üretimi, hükümet tarafından sübvansedilebilir. Bu politika, tarifeden kaynaklanan ekonomik etkinlik kayıplarını da önler.

Gerçek dünyada piyasa başarısızlığının ne zaman ve ne ölçüde var olduğu belirsizdir.

Piyasa başarısızlıklarına yönelik hükümet politikalarının, politik açıdan güçlü gruplarca manipüle edilebilmesi mümkündür.

Üretici ve tüketicilerin davranışlarını saptırdığı için, ticaret politikası istenmeyen sonuçlar da doğurabilir.

Gelişmekte Olan Ülkelerde Müdahaleciliğin Gerekçeleri Nelerdir?

- İşbölümü ve uzmanlaşmaya dayalı karşılaştırmalı üstünlüklerin gelişmekte olan ülkeler açısından olumsuz etkileri.
- G.Myrdal, GOÜ ihracat yapısı, ilksel mal ticareti ve dış ticaret hadleri, sanayileşebilmek için korumacılığın gerekliliği.
- Singer-Prebish Tezi, hammadde üretiminde uzmanlaşmanın GOÜ'ler üzerindeki olumsuz etkisi. Teknolojik gelişmenin gelir arttırıcı etkisinden yararlanamamaları. GOÜ'lerde ihraç mallarının gelir-fiyat elastikiyetleri.
- R.Nurkse, dış ticaret GOÜ'lerin tüketim kalıplarını olumsuz etkiler. Lüks mallar ithalatı arttıkça tasarruflar azalır, hammadde ilkel mallar ihracatı, lüks mallar, AR-GE malları ithalatı. Dengeli kalkınma için ithal ikamesine yönelik sanayileşme stratejisi
- İthal İkamesine Yönelik Sanayileşme-İhracata Yönelik Sanayileşme

Korumacılığın Teorik Gerekçeleri Ekonomik Olmayan Gerekçeler

- Ulusal güvenlik ve savunma amaçlı korunma
A.Smith: «savunma servetten daha önemlidir»
- Ekonomik çıkar gruplarının politik baskıları
- Kültürel değerlerin korunması, tarihi eserlerin korunması
- Kamu güvenliği ve sağlığı gerekçeleriyle korunma,
- Çevrenin, hayvan ve bitki sağlığının korunması

Korumacılığın Teorik Gerekçeleri

Ekonomik Gerekçeler

- Ekonomik Kalkınma: Liberal ekonomi-otarşı
- İç Ekonomik İstikrar: İstihdamın Artırılması, Büyüme, Fiyat İstikrarı
- Ödemeler Bilançosu- Dış Ticaret Dengesizliklerinin Giderilmesi
- Devlete Gelir Sağlama
- Yurt içi Piyasalarda Sapmalar: Optimum Koşulların Bozulması
- Bebek Sanayilerin Korunması-dış rekabetten korunma
- Damping ve Sübvansiyona Karşı Korunma
- Ülkeler Arasındaki Ücret Farklılıkları
- Üretim Maliyetlerinin Eşitlenmesi: Bilimsel Tarife Görüşü
- Dış Ticaret Hadlerinin İyileştirilmesi: Optimum Tarife Görüşü
- Dış Piyasaya Açılırken Devlet Desteği ile Monopolleşme: Stratejik Dış Ticaret Politikası

Hangi Endüstriler Korunur?

Tarım: ABD'de, Avrupa'da ve Japonya'da seçmenlerin az bir kısmını temsil etmesine rağmen çiftçiler, önemli ölçüde sübvansiyon almakta ve ticari koruma altında tutulmaktadır.

Örneğin, Avrupa Birliği'nin Ortak Tarım Politikası, Japonya'nın ithal pirince %1000 oranında tarife uygulaması, Amerika'nın şeker kotası uygulaması gibi.

Tekstil: tekstil (kumaşın işlenmesi) ve konfeksiyon (kumaşın giyecek haline gelmesi). **Örneğin,** 2005'e kadar Çok Elyaflılar Anlaşması çerçevesinde korumacılık tedbirleri alınmıştır.

KAYNAKÇA:

- Acar, Sadık, (2004), **Uluslararası Reel Ticaret: Teori, Politika**, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, İzmir.
- Krugman, Paul, Maurice Obstfeld ve Marc Melitz, (2012), *International Economics: Theory and Policy*, 9/E, Pearson.
- Seymen, Dilek, (2002), “Dış Ticarete Yeni Korumacı Eğilimler ve Türk Dış Ticareti Açısından Değerlendirilmesi”, (Dan. Prof. Dr. Sadık Acar), *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 4, Sayı: 4, Yıl: Ekim-Aralık 2002.
- Hoekman, Bernard ve Michel Kostecki, (1995), **The Political Economy of the World Trading System, From GATT to WTO**, Oxford University Press.
- Dünya Ticaret Örgütü'nün Resmi İnternet Sitesi: www.wto.org